

A Didergő Király aratásában

- sz.: 1. a Didergő Király
2. a Didergő Király csapata (16 db, akár egy jó sakkcsapat)
3. Vanda királyasszony, a félelmetes
4. A Plébános Úr (királyunk humánus főnöke)
5. beugrba az Üzemi Négyszög három maradék tagja
6. Kicsi, a Didergő Király ifjú szerelme: Joó Katalin
7. utolsóként, és, mint az Üzemi Négyszög — mellékesen: a Historikás, aki hivatása szerint Eridanus történetírója vala. Ez volnánk mi.

A felhasználandó, felhasználható anyag:

1. a Didergő Király naplója
2. utalások, visszaalások, valamint igazolások és visszaigazolások
3. „Hol a kalap?"; „Ki a répa?"
4. a Historikás összegyűjtéséből származó anyagdarabkák „a” nyomda életéről; megjegyzései „a” módszerrel kapcsolatosan.

I.

Szürkületben keltünk: más íze van a hajnali levegőnek, más színe a napnak, ha korábban nyitjuk — bár aludni nem tudtunk, kényszerítve kegyetlen tegnapi napunk fekete szívetől —, így beszélünk, s mosolygunk: ébredéseink lemosás a gyászt kedvünkről lemosás a gyászt kedvünkről.

Pálinkát nem ittunk, pedig vala frigiderünkben. Nem vagyunk ántialkoholisták! — első pillanataink szép kedvével első rendünk ez.

Utunkon, mely Horára vezetett, ahonnan a Didergő Királyt lesűk, rongyos cigányokkal találkoztunk, aludtak (rongyot tányérra, pohárra cserélő öreg cigányházaspár), bokáig érő kicsi kutya keltette őket érkeztünk. Megállunk. Beszélgetünk és segítünk összeállítani a kocsit, melyet a hajnali köd leple alatt felborított a barna csikó, hiába lábán a békó. A házaspár be van csapva. Szabolcsi bevándorlók által, akik Eridanus aprócska tsz-ében állatokat tenyésztenek. A házaspár be van csapva háromezer forinttal — üzleti manőver. Úgy érezzük: hihetetlen hatvanéves cigányt hintába vetni! Szívünk mocsan, segíteni szándékozunk: „Ó, mi azzal nem leszünk gazdagabbak!” mondá az asszony, csodálkozva elhisszük, és nem teszünk semmit az igazság érdekében, de megjegyezzük: *zsvány harap zsványhúsba, ragyogó foggal.*

„Minek neked írógép? Költő vagy?”

„Ja. Költő. Alanyi. Szenvedő...” (püty a Historikás életéből).

Az óra nem kevesebb durvasággal kelti, mint más napokon, a Didergő Királyt. Munkásálma... munkásálma: az éjszakai viharban ronggyá ázott 1 000 000 betét, melyet tegnap kikészítettett, de a szállító kifejejtették a vagonból, Kipattan. Fölrántja a redőnyt. Hála neked, uram!

Visszabújik. Vanda nem ébred, csak bújik. A Didergő Király talpán a lepedőre emelte, most ott szúr a „kurva babapiskótamorzsa!” Dan úrfi eredményes esti tevékenysége nyomán, de most ez jó, csak jó! De azért helyezkedik, szúrjon máshol!

Kivárja a melegben a legutolsó percet, s akkor kivonja magát a combok kéjre alkalmas kalodájából, vállát, mely párna volt az éjszaka — helyzetéből, ezt igen nagy óvatossággal, mert Vanda nyújtani kívánja ezeket az utolsó pillanatokat, átöleli nyakát — ne adja isten! — még „meglep” az álom.

Vanda királyasszony alvó feje levéve a királyi vállról: puha-pihe fejecské; a királyi férj hogy imádtá valaha ezt az ébredést és mily mérvű dobogtatásba részesíteti ma is — néhanap — a szerelem szent, a szerelem igen nagy dolog, kivált, a hetedik év végén, ha lehet. Az a sok szép szó! Sok szép dal! Emlékezik az akácfák alatt, míg háborús sebeket hever, gyógyít, illen kést, ollan tört: *illen nyomot szívén, ollan hasadékat.*

Vanda most a legszebb. A hajnali percek, amíg meg nem ébred, tündökletes nyugalommal ajándékozzák: orcája sima és harmatos, szája sem látszik oly kegyetlennek. Óvatos csókkal kedvez a helyzetnek a Didergő Király. Ez a szerelem pillanata, mely mély, hűs, és bővízü, akár a jó hegyi kút! Nem hordják vízzel, újra és újra feltöltődik: be rossz üreg, melybe vizet köll cimbálni, kivált, ha hegyi.

Valamint: alkalmasint „jobb más kútjából meríteni!” s a magyarázat: azt nem köll tőtogetni...

Kivált. Ha. Heggyi! — hangsúlyosan. Ez is kuttyánk kölke, mondá a Didergő Király.

— Ne kelds fel a gyerekeket, legalább csukd be azt a rohadt ajtót! — kezdi a napot Vanda imígyen, bár a harmat még lapul.

A két zsványi kiskölyök szeme persze rég nyitva. Erre a hangra vártak. Hajnali lemez. Kislemez, mert a Didergő Király nem ugrik be reggeli provokációnak. Estinek sem.

— Jó — bölintja tehát, reápillant asszonyára, asszonya gyönyörű testét dicsekvőn mutató paplan domborulatjaira, homorulatjaira és arra gondol, néhány perce még minden a legszelesebb ösvényen haladt a szokatlan felé.

„túl soká éltem ágyakban”

„túl soká éltem ágyadban”

„túl soká voltam ágyadban”

Igy kelt és így kel tehát a Didergő Király, áldva az urat, nem küldte az esőt.

Nincs formán kívüli mozdulata: Gyufa—gázláng—tejforralás—Omnia—közben—00—beretva—tus—Cogate—törkö, mindeközben a hideg megborzongatta.

— Remélhetem, hogy ma hagysz a kávéból? — kérdezi a királyasszony. Szerelem már nem motivál, a hangsúly, az él régi.

— Persze, kedves — bölintja a Didergő Király. — Persze, persze. Bundáskenyér—tea—citromnyomó—kiugrasztott citrommagok: Te rántottát kérsz, kedves? Tudniillik, ha bundáskenyeret készített a királyi férj, asszonya rántottát kívánt.

Indul ő füstölögve. Első cigarettáját, Vanda királyasszony első mondatát szítja. Megteremtve vele a távozás boldogságát. Az út első harmada elfogy lába alól, mire a csikkek földre kerülnek, de ekkor kristályos levegő áramlik, tölti melle vékáját, és érzi: *Eridanus! Valami van a levegőben! Eridanus!*

II.

Gyöngy az idő, vándorol. A vándorlás is gyöngy: így vándorol. A távoli Vadas-hegy birkanyája is gyöngy, már elszívta első cigarettáját, asszonya mondatát, korai kelést, korai indulást; gyöngyöt simított gyomrába a hajnali első korty pálinkája, ez is gyöngy, s az is, hogy erőt érez magában, ha kedve támad, futva teszi meg a következő kilométereket a sétányon, a Lókos fűzekkel, platánkölykökkel szegélyezett partján.

Most nem jut eszébe; rabló kése volna gyöngyei ellen: hányszor járták meg Vandával ezt a partot, hányszor és hány fűz alatt bontották le szerelmük kagylóját, vették tenyerükbe szerelmük gyöngyét!

Nem küzd ellene, hogy a szarkafészkes fűz látványától első nászuk jusson eszébe: „Tehetetlen ember hazudik!”, ami gyöngy volt gyomrukba telepszik, s marad, csak rontás van rája mondva, az idő egyszer megindul, lerántja a mondatát, haragosan vesszét csatoltat hátunkon. Így szerénykedett a Didergő Király, eltitkolva Joó Katalin előtt a „minden dolgok lényegét”. Ebből aztán szegény Joó Katalin érthetett bármit, csak azt nem, hogy a Didergő Király hullámvölgybe került asszonyával, két fiával, s a világgal.

„Letjobb kiveretése a rossznak”, mondja majd néhány hét múlva vén berakónője: „Csóvannyal kétszer segge partjára csapni, megkenni szenteltvízzel éca, amikor nem tudja!”

De kit kell csalánba vetni? Didergő Király fejében Vandához nem kapcsolható, de a berakónő csak ismeri az életet, ha mondta, akkor valakit büntetni kellene, morfondirozik majd a Didergő Király.

De hát Vandát? Épp Vandát? Dehogyan bánthat meg ő két gyönyörű fia anyját! Tudja, a munka rettenetes, két bolond kis kölyök égeti, akár a láng. S, hogy nem ezt ígérte!

Nem ezt ígérte ő, tudja keményen, de hát mit lehet tenni, öt év még nem egy élet, a változásnak most kell, kellene bekövetkeznie... De nyomorultak lettek egy kicsit, mintha beágyazódott volna gyöngyük sok csúf nap ölébe...

Gyöngy az idő, poroszkál. A poroszkálás is gyöngy, s a gyöngy hajnali pálinkától gyöngy dallamok jutnak eszébe, mosolyogva dudorász. Lépteit, könnyű, bandukoló lépteit ritmushoz igazítja. Gyöngy a lenge szél is, a felfelé kúszó nap is. Szereti nyári sétáit, ingébe kapaszkodik a szél, megmosdatja, megtisztítja az éjszaka porától, kedvetlen és gyakori szűzességétől.

Korai az idő, tövig húzott fékkel halad, mint a kocsisok, ha szemet szállítanak lefelé, bikanagy muraközi lovakon.

A lány még szűri a tejet.

Néhány perc, talán még tíz is, mire eléri a Lókos fölött átlépő semmi kis vasúti hidat. Ott nem szívesen vár a Didergő Király. Ott jobbra a szarkafészkes fűz, ott a szétszórt kagylók. Egyedül meglátja, megnézi, megforgatja, megsiratja. Inkább itt ül le és marad gyönyörködve...

Kicsi! Kicsi! Kicsi! mondogatja a Didergő Király halk hangokkal, érzéssel tel, melyek úgy ülhetek a kicsi lány markában, oly szívet melengetőn, mint a néhány napos, puha, pici csirkék, s hangjuk: cshi, cshi, cshi —, barátságot költ a hallgatásban.

Ó, hát mi másra való vón a rózsá, ha nem illatmiserő orr issza áradatát.

Ezzel, mint majd később kiderül, semmi rosszat, rémítőt nem mondott a Didergő Király, hacsak a sóhaj nem rejti: Márton hogyan bonti szét ezernyi izedet *kisvirág?*

A hajnali nedves fűben fetrengve elégedettségünkben: mulatunk Kárász Marcin, a nagykezű, fekete vasutason —, vajszerű Zsigáját mossa. Szombat lévén szerelméhez (Joó Katalin) igyekszik reggeli után. De mi látjuk Joó Katalint, száz méter és eléri a semmi kis hidat, megcsókolja a Didergő Királyt ma reggel is. De azért nézzük az áttételt: Vasutas vasúton!

Úgy teszünk, mintha elfeledkeznénk róla, miféleké voltunk húszévesen. Hogy szó, de miféle szó, kérem, a szerelem. Fejünkbe áll vén grafikusbarátunk bánata: „Mi már csak totyogunk, Histori! Kolduljunk a szerelmet, barátom! Húsz alatt! Ki tárgyalt velünk húsz alatt?” Tulajdonképpen nem tévedett sokat. Mi, a szerelmet kiszolgáltak, már nehezen tévedünk, de éveink múlnak... Ezt is arattuk.

A hajnal nagy segítség, az ember ne számolja el magát. Az a megereszkedett bőr! Karikás szemek!

Nézzük korábbi áttételünket: VASÚTON, s VASUTAS; Joó Katalin ballag a vasúton, melyet fűzek kísérnek. Puha, kellemes fű. A fű tehát kellemes és puha, ha harmatos is.

Ez nem munkahely!
Ez nem berakónó betanítása!
Pipacsokkal teli rét.
Sarjával.

Néhány hangyaboly, távol vakondtúrások, amott traktor vesztet-
te sárkölöncök megkeményedve, gömbölyűen az esőtől.

Kévánás a Didergő Király dús szemöldöke alatt.
Dús ölében.

A kislány — Joó Katalin — ott ül nagy baja buja fűve köze-
pén. Ha tudná, ha látná (szép törvényem — H.) mit rejt a pipacs,
mit a kankalin, amott néhány korai búzavirág: kevesebbet moso-
lyogna. Kezét maga kezében tartaná, melle nem érintené a Didergő
Királyét, a Didergő Király kőkemény férfimellét, mely „ízeket, illa-
tokat” ismerő.

Szárnyat épít bölcs szavakból.

Hantot szüzi vérnek, búcsúzó balladát, aranyágot, violát. Joó
Katalinnak örömet, csodát.

Dalok, játszik, szárnyal, ha a csapat látná, tanulhatna csodál-
kozva. Maga ropja, reklám nélkül. Rég vitt kardja, a rozsdá néhol
megfogta, megmarta, nem bizott életben, de már fénylik, villog.
Fénybe tartja, hadd lásson, hadd járja át a napot szikrája.

A kicsi szép. Persze szép. Hogy került volna csúf szűz a Di-
dergő Király mellé! Szeme hegyi kút, amikor még nem járják át
növények. Ajka virág. Sudár testét szélvihar meg nem lengeti, le-
velét nem szaggatja...

III.

Még nedves cipője orra, térde zöld, amikor megérkezik és fel-
áll a dombra, kiveszi kezét zsebéből, elsimítja arcát a bosszúságot,
felkiált:

— Jó reggelt, urak!

— Szevasz, király! — zúg a csarnok a domb körül, a gépek hang-
ja törpén zugba húzódik.

Ma is, mint minden reggel, megborzongatja a köszöntés tüze a
Didergő Királyt. Végigszánt hátán. Egy darabig nem szól, aztán va-
lahol egy füstölgő cigarettát lát meg, valamelyik festékes kézben,
tizedmásodperc alatt elmúlik a meghatottság: — Gyalog! — kiált
a segédmunkásra. — Ide, hozzám!

A férfi finoman egymás mellé helyezi — vonalba — lábát.

— Ki mondta, hogy dohányozni lehet a munkaterületen? —
harsog a Didergő Király.

— Nem volt időm kimenni, király... — mondja a gyalog, szét-
tárja karját.

— Az embernek ki kell birmia azt az időt, míg nem engedhet
a szenvedélynek, fiú! Te nem így gondold? Kihez vagy beosztva?
— Mindenki dohányzik munka közben, király. Mindenki, csak
te nem tudod.

— Miért, fiú? Miért? Hát föl akarjátok gyűjtani a csarnokot?
Leül a székebe: Asszentségit! Ezt nem várta, azért ez mégis
disznóság. Kurvák!

Röpgyűlés, röpgyűlés, röpgy... Most? Most! Rögton!

— Fiúk, nem tart soká, azt akarom, csak három percet álljon a
gép. A mérget hitelen lenyeltem, megoldást keresünk. De azt
szeretném, ha megjegyeznétek, disznóság szándékosan ellenem
dolgozni, számtalanszor kértem a csapatot, hogy ne dohányozzék
idebent. De, hogy a kérés nem ért célt, és a megszokás lényegesen
nagyobb hatalom bármi másnál, nem is reménykedem benne, hogy
ezután megálljatok. Tehát, ha nincs nagyfőnök, nincs közelben a Plé-
bános Úr, rágyújthatok. Csikkeket persze eltüntetni: viszont a csa-
pat tizenhat tagja a mai napon megalakítja az üzem önkéntes tűz-
oltócsapatát. Ezzel tartozunk a tűz lehetőségének, ti ennyivel tar-
toztok nekem. Becsaptatok, becsaptatok, fiúk... Ez szomorú. Ja és
mit szóltok hozzá, ha megnyerjük az őszi járási tűzoltóversenyt?

— Nyérjük! Nyérj...! Nyér!

— Oké, urak! Heti két edzés. Én leszek a főtűzoltó...

Képessége, tehetsége, vezetési készsége... kong fejében a kis-
harang, játsza századszor a Plébános Úr szavait, mellyel levette lá-
báról, mellyel ő lábával levette saját magát masinájáról,
aztán megsiratta. Tehetsége, vezetési készsége, remek szeme, kiállása,
hibákra rápillantó! Ilyen embert nem engedhetek pusztá gépmun-
káként tevékenykedni, soha nem bocsátanám meg magamnak, ha
nem kísérleteznék, nem tennék vezetési kísérletet.

Hetekbe került, míg kemény munkával mindenkit elmart gé-
péről. Egyedül maradva, úgy bánt vele, mint a kislánnyal, testvére-
vel, minden óháját figyelte, minden kívánságát azonnal teljesítette.
És a gép neki *szolgált*. Reggel *pöccent*. Nem vadultak rajta inasok,
sem pénzvadász kismesterek, akik csak hajtják a gépet, hogy a
norma fölött álljanak meg, nem törődve vele, hol sír a gép, miért
nyöszörög.

A jó berakónó fél siker.

Jól idomított nőszemély többet ér hat darab közepes kollégánál,
bármilyen jó kocsmacimborák is. Vénasszonyból igazi, szája íze sze-
rinti nőt fabrikálni lehetetlenség. Fiatalhoz meg nagy türelem kell.
A gyereknevelés nem erőssége, de nem volt választása.

Nőt betörni pont úgy kell, ahogy gépet szoktat tisztességre az
ember. Kemény kézzel lepucoválni a sallangot, fölösleget, csak és
csak! Magunk ellen is! Ha kell, durva hanggal, alkalmanként egy
seggberúgás se árt meg. Ugyanígy a dicséret, mely gyereklánynál
annyit tesz, mint az egészen friss fiatalasszony tizedik ebédjének
jóízű falatozása. Látni kell benne a szívet. Mosolyogni kell. Okos,

félreérthetetlen mozdulattal fejtetőt simogatni. Netán játékosan há-
tat döngetni. Az *egy* ember kedvéért, ha látható alkatában a *jó be-
rakónó* lehetősége, érdemes változtatni az esetleg más alkalommal
már bevált módszereken: ezt mindenki maga tudja, mindenki ma-
ga birtokát építi.

A melegért amit lehet, meg kell tenni, hiszen egymás mellett
dolgoznak majd, munkatársakká válnak, többet lesznek együtt, mint
házastársakkal, szeretőjükkel. Minden napon arra vannak ítélve, ha
tetszik, ha nem: elviseljük egymást, s a nyolc órát. Így tehát: —
Nem ugatunk a berakónóval, kicsi fiú! Ő keresi a pénzünket! *Nem-
igaz?*

— Nem ugatunk a gépmesterrel, nagylány! Ő a pénzünket ke-
resi, *nemigaz?*

Szentencia csapatunk számára. És az uszálynak.

— Dudá! Dudá! Dudá! — ezt mondjuk a Plébános Úrnak,
természetes kedvességgel, okos nyugalommal, még akkor is, ha os-
tobán döccen rég tiszta munkafolyamunk közepébe. Ha bajt kever-
ne, vezetőnk, aki barátunk: el fogja intézni! Aki *velünk* van!

— Dógozni, fiúk! Dógozni! Lányokkal vigyázni! Hajjj! Hesss!

A csapat induláskor még vigyorodik. Lehet, kérjük tisztelettel,
hogy ma sem sikerült megcsipni Joó Katalint királyunknak? Abbija
meglehet. De nézzük csak a térgyit, könyököt! Ott más mutatja ma-
gát, de „lehet, hogy nem volt szerencsés a megcsípítettetés? Kérjük
tiszteltetvel!”

— Hogy lesz? — ordít a szélrózsával induló csapat hátára.

Ritmikájuk, sarkuk, szemük egy koreográfiával kiosztott: ezzel
fordulnak:

— Megnyerjük, király!

— Hogyan!?

— Száz lépéssel, király!

— Mert?!

— Szeretünk téged, te vagy a legjobb!

Letörlik a vigyor félelmét. Rohadó banda, ahol kinevetnek...

Az új lány nem szeret mosakodni, munkaruhája métereiről nyil-
vánvaló illatokkal fertőzi a gép tiszta olaj- és kellemes festékszagú
levegőjét: akinek a vére nyomdász, annak a nyomdafesték szaga
nyugtató, békítő, mint erdésznek virágzások az akácé! Először péld-
dál, szolid üzenettel figyelmeztetjük. Nem lehet rosszabb, mintha
az első napokon örök időkre szóló sértéssel terheljük kapcsolatunkat.

A Didergő Király praxisában néhányszor előfordult már, de még
ma is pironkodik, ha szeme elé kerül a szemrehányó nézés, örökös
gyűlölet. „Hiszen, az okosabb én vagyok! Nekem kell tudni a kö-
vetkező lépcső felmérteit!”

Több oknál fogva szükségeltetik az említett figyelmesség.

1. Ahonnan a lány gépre került, a levegő egyéb telítettsége mi-
att nemhogy zavaró nem volt a munkaruha bűze, hanem nem is
érezte meg senki. (*Ismerve Eridanus üzemeit — bizonyíték nélkül fo-
gadunk a Didergő Király szavára! H.*) És miért nem veszi észre még
mindig, amikor meg kellene már éreznie? A beidegződés!
Emlékezzünk arra az időre, amikor albérletünket csak a szeretőnk
tette rendbe, zoknikat szeretőnk mosta, és ha három napig nem
nézett felénk: a zoknikat bevágtuk az ágy alá lefekvés előtt. Most:
asszonyunk van. Mondjuk néhány hete, hónapja. Lakásunk van, két
csempés fürdőszoba, de a mozdulatunk egyszerűsége nem változott:
nézzük a Híradót, várjuk a *forduló* összefoglalóját: besederjük lapo-
san a zoknit. Nem is vesszük észre.

Innen indulva megértjük a lányt, figyelmesek vagyunk, figyel-
meseknek kell lennünk. Mint asszonyunk a tiszteri figyelmeztetéssel,
legalább!, mi is igyekszünk türelmünkkel változtatni áldatlan hely-
zetünkön!

A figyelmesség és türelem dicsérete: minden *nyugalomban* át-
adott tudásunk rózsásán gyümölcsözik. Ha a lány fél, mondataink
magva helyett arra koncentrálnak, mikor kezdünk üvöltöni: tíz mise
elhangzása után is csak ott tart, vagy még ott sem, mint gépre ke-
rülése előtt. Erre fölösleges példát keríteni. Hihető a türelem gyö-
nyörű gyümölcse. Ha nem így lenne, a nép nem szabott volna mon-
dást rá: *A türelem rózsát terem!* „Mi türelmünk, mi rózsája...”

Látjuk a Didergő Királyt. A gond el nem kerülheti. Mert fe-
jén megállt: mi lépünk néhányat. Szívünkbe zárva visszük a félel-
met: *Ha leveti a pályakezdést, hogy veti le a hatalmat, a megdön-
tött rekordok emlékeit!*

Rettenetes érzéseink valának a pályakezdésről: *idegen göncök
idegen fénye!*

Tükörbe pillantunk: ingünk Jegenyéé; mellünk bolyha Renáé;
láncunk asszonyunké, többszöri felszólítás ellenére. De a szűnyog-
csipés ádámsutkánk alatt — az asztán emmink! A Lókos igaz tük-
ör. Hazugság messze kerül.

Mi másképp kurziválunk —

Megengedünk magunknak egy-egy hangzatos betűt is — Szedő
úr ugyan szentséggel: „Klavíatúrába rekkenjen ujjá véknya!” és „A
csereznyét persze otthon felejtette a Historikás úr, ha jól látom!”
Ezzel a Karcika fogadott bennünket, sajnáltuk a dolgot, de tanul-
ságos példa...

IV.

Későn ugyan, de beszélünk nyomdánk nyelvezetéről.

Csodálatos Üzemünknek — bárha egyéb munkahelyet felülete-
sen ismerünk csupán — speciálisan fejlett nyelve támadt, alakult,
mely nyelvnek közelébe se kerülhet, mondjuk, egy szerelőműhelyé.

— Ha puszta jelzés a vélemény: brummogás, nyöszörgés, vagy egy korty pálinka hideg pillantás kíséretében: a teljes mondatot valamennyi összetevőjével érti az öreg nyomdász...

Statuáljunk példát Kanász főnyomdász úr kollekciójából, a könnyebb megértés kedvéért.

Tehát, Kanász úr egy napon háromszor elmondja a következő mondatot: *Egy darab, szólt az arab.*

Először déli tizenkettő előtt három perccel: *egydarabszóltazarab.* Ott állnak négyen a pöfcociasztal körül, s a mondat a sörmeccs első gólját jelenti. S mert a szünet és a verzál leesik ebben a helyzetben, bárki pontosan így értelmezi: Kanász urat asszonya a legutolsó krajcárról is elszámoltatja, neki nagyon fontos megnyernie a sörmeccset, ha veszt, kölcsön kell kérnie. Nincs a mondat közt levegővétel, mert a szuszogás, különösen az elégedett szuszogás figyelmet von el (vonna el) az ellenakció szemmel és rátartással hátrító pillanataiból.

A MÁSODIK, a Hétfői Konferenciát követő Termelési Értekezleten hangzik el, ahol az események nem követik ritmikájukkal a szív játékokat, a lélek követelő tempóját.

Igy dörmög Kanász úr: Egy darab — — — szólt az arab!

A negyedéves terv teljesítését elmuuulasztató akadályok ecsetelése közben három hosszú, lélekemelő szippantás nyomdánk levegőjéből, közben megsimítja szakállát, mosolyog, de nem marad ki semmi. Nem marad ki semmi a világon, amit ne tudna Kanász úr, és amit ne tudna mellette a nyomdász urak serege. Nem kap gólt! Ugyan! Ki lőné? S ha lőné, ki adná meg?

Kanász úr mindent tud nyomdánkról, sokkal többet, mint a Hétfői Konferencia résztvevői, egyetemben: Plébános Úr, Üzemi Négyszög, valamint a Vezér.

Azért ne essünk át a ló túlsó felére. A három könnyed, hosszas szippantás azért nem százhárom, mert jó, ha az ember figyel, ha megtámadnák, vállból kontrázhasson.

Bár a beszéd — kár — nem több BESZÉDNél.

Igy, a kontra se több KONTRÁ-nál. A javaslatok, tervek, bármily okosak levének, az imént rajzolt B.-nek, vagy K.-nak tűnnek. S az eredmény: 0. Így is, úgy is, amúgy is.

„Terveink igazolják fejlesztési programunkat, elért eredményeinket, az építő szándékú, kemény kritikák szívünkhöz szólnak!”

Végül is, mit jelent a szünet a mondatban: NYÖGJÉTEK MÁR KI, HOGY AZ IDÉN SE LESZ NYERESÉG!”

A harmadik verzió: Illetlenség volna, ha elfeledkeznenek egy mindezeknél lazább lehetőségről, melyet mindannyian ismerünk: JÁTÉK KÖZBEN AZ EMBER MOND, AMIT AKAR! A MUNKA DÖNT!

V.

— Ami a Zöldéknek harminchat, nekünk hatvanhat!

— Jó. Ez remek! — mondja a Didergő Király elégedetten.

— Ami a tavali jó, Vereséké, a százas, nekünk százhatvanhat!

— Ez a legtöbb!?

— A legnagyobb! Eljen a király!

— Eljen a királyunk! — zúgja a kar, dübörgő eridanusi part fekete viharban.

Becsukja a nyilvántartások tömbjét. A megengedett dohányzással nyerünk három százalékot, *minima!* És megnyerjük a járási versenyt! Minima!

Kérem, kérem, kérem, mondogatja a kisharang újra. Én érzem kényelmetlenül magam! Hát nem érti? Segíteni akarom lehetőségei kihasználásában!

Igazán hálás vagyok, de szívesebben maradok, ha már ennyit küzdöttem vele, míg olyan lett, amilyen... mondta a Didergő Király a Plébános Úrnak. Kedves, mosolygós volt az arca, orra mellett futó két ránc még mókázott is, bizonyítandó kedvességét, de egy füst alatt elhatározásának karakánságát.

A Plébános Úr úgy tett, mintha elismerte volna jogát a választáshoz és szintén mosolyogva, de szendén, mint az öreg papok, ha bizonyíthatatlanra kérnek tőlük bizonyítékot — elhagyta a Didergő Király gépet, a Didergő Király csarnokát, fitymáló és brummogó nézések közepette; nem örvendhetett közimádatnak. Bár közimádatnak *örvendett.*

A Didergő Király Plébános Úr távoztával felmászott szeretett gépének legeslegtetejére, feje fölött ernyőnyi kartont szétnyitván, nyújtott, hosszú karjaival úgy formálván, hogy nagy testének súlya légellenállásba vesszen, rettenetes csatakiáltással festékes, olajos, mondhatni, bőven moszkos betonplacc felé vette irányát. Lazán leérkezvén fülének oly kedves hangján csattogó Brillantja mellé, megcsókolván a lány feje búbját, aztán nőzija hegyét, erős álla meredélyét, mely erőszakos alkatot engedett sejtetni, közben a lány nevetett, ő! hogye is nevetne, már elfeledve a betanulás gyötrelme, már szeretet lopódzott szívébe, a Didergő Király irányulatába, különösképp fizetésnapokon, hála is, nem csak szeretet, melegség s egyéb. És a nevetés, míg megtörtént, szájszag karcolta a Didergő Király orrát, nem istentelen, de nem is elviselhető — kedvét nem rongálta, boldogságát nem érthette nyert csata után.

Megsimította kedves gépét újfent néhányszor, hallgatván dübörgését, úgy érezte: *Igy van értelme az életnek!* Az ember megvédi harca eredményeit! Munkája gyümölcsét, rubintját, aranyát...

Bordája mögött szerelem ropta: maga szerelme, maga bordája, lelke, maga öröme, öröme, öröme...

Hatvanhat mozdulattal igazította be a következő munkát százhatvanhat helyett: óriási cafffrangokkal kezén, lágy rövidítések, így: gyhyii, gyi, gyhyaaaááá...

Már járatta a gépet, nem mosta meg rendesen bíbor után, vörös következett az Egyesült Izzónak, és ha így van, marhaság mosni, idővesztés. Még nem *járt* le a selejt, de a lemez *belöve*, a festék *száraz*-járatban lassacskán beáll, küldönc érkezik, a Didergő Királyt fölrendelik az emeletre!

Balérzetek kerülgetik!

A Plébános Úr nem várta meg: csak a levél, pecséttel, aláírással, szép borítékban:

Mt. 35. § (1). A dolgozó — indokolt esetben — munkakörébe nem tartozó munkát is köteles átmenetileg ellátni. Ez azonban beosztására, korára, egészségi állapotára vagy egyéb körülményeire tekintettel reá aránytalan sérelemmel nem járhat, és nem sértheti eredeti munkaköre szerinti munkabéréhez való jogát.

— Harcolj! — mondta huszárosan a küldönc, amikor felállva egy székre, válla fölött olvasva végére ért ő is a soroknak.

— Fúj bele a seggembe, bikmag! — mondta a Didergő Király, és biggyesztett. — Egy falatra megeszlek benneteket! Csak nézd, kicsu-da bál kerül ebből!

VI.

A Didergő Király döntögette a rekordokat. Amatőr szíó a kapukat. Csattantak, puffantak, fűgyöltek, ahogy utolsó szalmaszálként beléjük kapazkodott a szél. De már nincs segítség, sehol nincs segítség. Aztán dörögtek, mint a szélvész kara aranyat érő májusi esőt megelőzve, és mint később is: lemaradva.

Most ugyan már sehol májusi eső, így csak porban puffanhatnak, porban porolhatnak a rekordok, melyeket dörögve döntöget a Didergő Király. Kemény, inas munkáskézzel. Vérhólyagok és vízhólyagok dicsitelen nyoma ujjak tövén lapulva. Ezért félig csukott tenyérrel nyújt kezét, ott, az utolsó pillanatban nyitja, amikor a másik tenyér már várja, már kitérve, szem a szembe: keményen, férfiasan, puhán, nőiesen, kedvesen, bájologva. Akárhogyan. Itt, ebben a pillanatban már sehol szemek, hólyagok, egyéb férfiaság: a Didergő Király mellén szelldíti a legújabb gratulációt, lazán combjára engedi, hadd csorogjon sarka alá. Gratulációból nem „tőt” a csapat a Dimrov téren. Abból jutott eddig is bővibe.

Asztalnál az Üzemi Négyszög, az Ellenörkisasszony, háborújával a Didergő Király. A mozdulat, hogy föl pattan, benne lapul a combjában, de még nem tesz semmit.

— — mondja a Plébános Úr. — az Ellenörkisasszony.

— Itt! Itt ne tovább! Ne lépje túl! — kiált a Didergő Király. — Angyalom, maga vóna! — fényes, faragott klisé, mint bármilyen rang, kapcsolatban, kapcsolaton kívül: Didergő Király szájából szépen csillog, nem karcos, nem bántó. — Maga majd megítéli? Angyalom! És maga Plébános Úr, mellém állít valakit, aki nem tudja, mennyi négy ciceró? Hogy az nem négy hüvelyk?!

Mulat a Didergő Király. Nem érzi át a helyzet komikáját, nem látja, hogy itt egyetlen fontos dolog van készülöben: elhúzni az időt, mert a Vezér nem utaltatta ki a pénzt a csapatnak.

A por elülöben, a rekord, mely eldőlt, már betemetődőben, az asztalt hamu lepi, mint a hó, s a Didergő Király azt hiszi a REKORD szele kivetette — könnyeden, félvállról — a félig és félig se szívott cigarettákat a mértani pontossággal elhelyezett tárákból: *ellent a nyerégből.* Minden hiába: Plébános Úr csikkról gyújt rá.

Az Özvegy halovány gúnnyal szemrevételezi a zavart Plébános Úr ajakán, ujjain, halántéktájon a horpadást, mert „ebből a kurva cigarettából megint nem jön füst!” mondatot ismerve nem néznek már rá.

A Didergő Király keményen ülhet: állnak figurái. Tudja, nincs dal, mellyel tánca perdíthetnék *ellenére* őket. Királya: büszkén. Királynője: gögösen.

És ott a bástyák: szolgálatkészen, bármikor vérüket ontva a szárnyak oltalmáért. Mindenki mögötte áll, az egész rend karakánsága: *első lépcső*, mindig és mindenkor első lépcső.

A *haza védelménél* nincs fontosabb! jelentette ki a Didergő Király a legutóbbi Birodalmi Gyűlésen, amikor híret vette bizonyos torzsalkodássorozatnak: először a futók, aztán a gyalogok között, később bekapcsolódtak a lovak, aztán az egész bagázs egymás ellen, mindenkinek volt rossz szava a másikra, tudták a gyenge, veszteséggel zárult áldozati játék valamennyi hibáját.

Elég! csapott asztalra a Didergő Király akkor, azon a Birodalmi Gyűlésen. Ne legyetek ostobák, barátaim! — ezt is gyakran használta. A *barátaim* kimondva többet jelent, mint a szó maga: szépen, szívhez szóló B-jével, morgó, de nem ellenséges A-jával, könnyed, alig kiejtett, félig-meddig raccsoló R-jével, és a nyelvterületet figyelembe vevő, nem pontos, de nyilvánvalóan érezhető palóc lejtésű A a szó közepén, és így tovább, lehűtőre kényszerítette a buzgó vérűeket, forrófejűeket.

Miért bukott el a Nagy Római Birodalom? A belső széthúzó erő legyengítette, elsorvasztotta, mint az idő a homo sapiens farkát. Ha seggetekhez nyúltok, érezhetitek, nem a levegőbe beszélek, ott a maradék bizonyítékul.

Miért zúgolódnak a futók? Miért háborognak a gyalogharcosok? És a pacikák? Szívemhez egyformán közel álltok! Nincs elvesztett csata! Mi ezt is megnyerjük!

Itt felállt a dombra a Didergő Király: Ki volt az a merész, aki terjeszteni bátorkodott egy elképzelt, és számomra lekirályozó vizsont, mely köztem és a világos futó közt szövődött hírszerinti? Szeretném, barátaim, — itt ugyanaz a begyakorolt, céltudatos hangsor, mint az imént — ha jelentkezik, nincs bántódás, megtorlás!

A Didergő Király huszárúrással főhelyre emelt egy bagatell, elbagatellizált tiszta gondot, de most nem tehetett mást. Pénzről addig nem beszélhetett, míg ki nem kényszerítette a Plébános Úr hét lakattal őrzött páncélszekrényéből, a következő Hétfői Konferencián.

Nem jelentkezett az illető. Gyalog lehet, gondolta a Didergő Király, olyan gyalog, aki kétszer állt fekete mezőn, mert elnéztem a kiírást, nem figyeltem eléggé.

Nem voltunk elég éberek, dalolta, fuvolázta ismeretlenül kemény önkritikáját: *Nem voltunk elég éberek*, és megvárta, míg a szégyen átjárja valamennyi izét, porcát, ekkor szemét lehunyta, szégyenkező pillantást keresett, valamint egy férfiököllel szétmorzsolásra váró férfiköncseppet férfiszeme férfiszarkalábának árkában. (Megható! Néhány hónap alatt így megtanulni az alapfogásokat! — H.)

És újra felemelkedett a Didergő Király, erőt véve magán. Öklén csillogott a férfigyöngy ezernyi morzsája, homlokán mélabú. Aztán végre, épp időben, még tartott a hullám tizenhat embere lelkében, poharakat, tálcákat megzendítve lecsapta öklét, esküdött imígyen: Ígérem tinétek, barátaim, ettől a pillanattól kezdve olyan éber leszek, mint a vadászó fekete párdac, olyan hideg ellenségeinkkel szemben, mint a kélgyő, ígérem tinétek, az éberségemet például állíthatjátok eljövendő nemzedékek tanulásra áhítózó ifjonti szemé elé! Meghajtotta fejét, leengedte öklét, és ott maradt állva, mintha már nemzedékek sora térdepelne hangja hallatán.

Aztán: kilesett. Mégpedig észrevétlenül. Láttá a lelkesen lángoló tekinteteket, a bizodalmat hömpölyögve. Ekkor kitakarta a benne rejlő keménységet:

Fiúk, ha valaki ugatni mer rám, úgy ellátom a baját, hogy míg él, nyoma marad. Aki szemetet akar hordani, szóljon, aki nyakig a szarban óhajjturkálni, úgyszintén, csak időben, mindig időben! Világos? Tizenhat: egy csapat. De tizenegyet, sőt tizenkettőt is egy csapat! Kérdezzétek börtönviselőtől, melyik követ könnyebb szétverni!

Emberek! Eredményekkel bizonyíthatjuk egységünket! Nem engedhetünk a barbárok támadásainak!

(Lazára vette a végét, jónak, hasznosnak találta a fordulatokat, hasonlatokat. — H.)

Tizenhatszor kettő összeverődő tenyér, százezer a helyiségben. Éljen a király! Boldogságot a királynak, porba a rekordokkal! Zengett, züggött, harangszó sem hiányzott: csiling, csiling, kolomp, kolomp, így mondogatták a poharak, edények, egyebek.

Utóljára felemelkedett a Didergő Király: homlokán lengedezett a fény, szétáradt a derű.

Mire való a sör, barátaim?
Megigyuk! dörögték.
És a pálinka?
Blankoljuk a sört eredmények örömeibe!
És a munka?
Elvégezzük!
Hogyan?!
Száját tátsa, aki nézi!
Hát a nők, mire valók?
Mégb...
Hejj! vágta el hatalmas hangon.
Megcsípjük!
És a szüzek?
Megtanítsuk szerelemre!
Miért mi?
Mert mi vagyunk a legjobbak, legügyesebbek, sarkunk alatt a világ!

Mi bizonyítja mindezt?
Rekord porban! Rekord porban! Rekord porban!
Hányszáz?
Százezer! Százezer!
Barátaim! kiáltotta a Didergő Király, arcán hagyva a fénylő maszkot, szép szemet: Még egy bejelentéssel tartozom! Vártam volna velem, ha nem látom büszkeségeket. Csöndesedjétek...

No, no, no, halljuk halljukjuk...
A következő fél év új munkaterületen köszönt reánk, vörösén, mint a hajnal.

Miaz, miaz, holmiaz????
Betét. Betét, kedves barátaim. Itt aztán megmutathatjuk, mire vagyunk képesek! Ne szállják el a lomb kedvetekről, ne sirassátok ezt, amit most elhagyunk, folytassák az amatőrök, amit mi az úttörők úttörői megnyitottunk számukra. Mi legyünk büszkék eredményeinkre, ne engedjük lankadni erőnket, holnap szükség lésen rá!

Utastás, kurva utastás... kur...
Nem utastás, barátaim! Ne legyen félreértés szívetekben. Én *nem vállaltam* el! Úgy léptem ki a Hétfői Konferenciáról, hogy megbeszélem a csoporttal, mert nélkülük egy lépést sem tehetek.

Ígymás, ezmás, ezigen...
Nékünk ott kell állnunk, ahol legnagyobb a rés, ahol legvastagabb sugárban árad bé a sós tengervíz! Ezt a léket betömni a mi feladatunk! Nem! Kötelességünk! Itt lehalkult a Didergő Király hangja.
Nem volt rossz, gondolta. Nem lehetett kihagyni ezt a pillanatot, ki kellett lépni a porondra. Ha néhány napot várok, ki tudja...

Benne az orrában az Ellenörkisasszony szaga, hiába prűszköl a Didergő Király. Hagyja áramolni, szabadon hagyja áramolni: közben megméri, átszámolja méreteit: főt, lent, s a közbülsőket. Most szebbik

arcát ölti. Kék vagy zöld! mondja az Ellenörkisasszony pillantására, ki kell találni: KÉK vagy ZÖLD, mert ez a Hétfői Konferencia korántsem nyert pááárti, eltekintve néhány nyomorult pozícióelőnysszerző sasszélépéstől.

Ritmust vált: mérsékelten a Plébános Úr homlokára támad. A ráncok nem keltenek részvétet benne, idegbeteg pislogás sem.

A Didergő Király szuszog.
Káromkodik magában, rettenetesen, kackiásan, kifárasztja nyelvét, mert a csata lezajlásáig *úriember* modorában kénytelen társalogni.

Idézzük fel az utolsó mondatot, mely három perce hangzott el az Üzemi Négyszög vajt füle hallatára. (Ü. N.: Gazdasági vezető; MSZMP helyi képviselő; SZB helyi képviselő; és egy nyuszi a KISZ-képviselő.)

A Plébános Úr emelkedett szólásra, hogy mély színekkel, laza ecsettel lefesse a Didergő Király csapatának eredményeit, erényeit, megtett utat, elvégzett munkát, és azt a hihetetlen erőfeszítést, melyet csak az láthat, aki belülről érzi az Üzem ritmikáját — mindezt húsz perc alatt.

— Itt most ismertetésre nem kerülő gazdasági szempontok azonban megakadályozzák az Üzemi Négyszöget, abbéli tevékenységében, hogy a kitűzött célprémium teljes összegét megszavazza a kétségtelesen nagy eredményeket elért csoportnak...

A Didergő Király valami illet érzett szíve legmélyén, amikor nem látta a borítékokat, hogy gyakorlatával megegyezőn kiosssa embereinek. De nem hitt a szemének. Aztán, ahogy mellékkanyarokkal teltek a percek, a *forint* meg épp csak szelet kapott, érzése haragjával egyes arányban növekedésnek indult.

Itt tartunk most: A Didergő Király káromkodik cefetül.

Tenyere izzad.

Szeme szikrát sór.

Bambaságában benne a hirtelen váltás.

Homloka mögött félelem: Mit mond az embereknek?

Ebben a pillanatban nem köti semmi a székhez, felpattan, kirúgja maga alól, hogy hatot bucskázik, arcába száguldó vértől kék a feje, csikós a homloka.

— Mit gondol, meddig hazudhatok az embereknek?! — üvölti.

Az Ellenörkisasszony elfehéredik, lecsúszik a széken, melle asztalra omol. Az MSZMP-képviselőt vékonyában sarkantyú, húzná a csíkot lefelé a lépcsőn villámsebessen, kanyarokat szűken véve; az SZB-képviselőt mindenben igazat ad, *míránk holnap nagy a szükség*, és holnap még tán nagyobb, nem veszíthetjük el *tömegbázisunkat*, és ha elveszíténénk vezetőink pártfogását, mivé lenne a világ?! Építő véleményünkkel *odahatunk*, ahol inognak a falak! A KISZ-képviselő nyuszinak rettenetesen fáj a foga, ki kellett volna húzatni már, ki kellett volna húzatni már, ki kellett volna húzatni már... valamennyi odvas fogát, fogát, fogát, összes rohadó fogát, mert nem tud figyelni, nincs ereje figyelni, szegénynek. Arra koncentrált: a jobb kettesre. De azért óvón megsimítja tekintetével a Didergő Királyt: Könnyű neked, király! A szívem, ha akarod, a tiéd! Majd Május eljéjen megbeszéljük, hej, a majálison!

— Kérem! De kérem, de kérem! — hebegi a Plébános Úr székébe nyomva.

— Kérem! De kérem, de kérem! — iscsoráztat az egyik képviselő.

— Mennyi pénz van? — halkul keveset a Didergő Király, de még így is löködik a hang egyik faltól a másikig, megnyugodni képtelen, hullámszik, akár a tenger árja, várható, hogy az asztal, akár egy sodródó bárka, pamparamm, pamparamm...

— Ne mondja meg! Megnemondja! Hé! — kiált ki az Özvegynek. — Telefonálj le kedves az embereimnek.

Lassan leereszt.

Ablakban dohányzik. Nagyokat *szí*. Behorpad a homloka, ahogy az imént a Plébános Úr. *Most neki kell megmondania!*

— Mondja meg maga!

Az Ellenörkisasszony pillantását most tengerkéknek, szerelmetesnek találja. Borsószik a háta. Ültetnivalól száraz szemeket. Kopognak, potyognak a zengő csendben.

Megállnak a szőnyeg szélén mind a tizenhatan. Olajosan, festékesen. Nézik a Didergő Királyt. Nincs kérdés tekintetükben, a „király” majd elintézi helyettük, ha valami „difi” kerekedett a viharban.

— Kedves elvtársaim! — emelkedik fel a Plébános Úr. — Kedves Kollégáim! — Helyesbít gyorsan. — Azzal kell kezdenem, hogy üzemenknek, sőt vállalatunknak sincs még egy ilyen nagy munkabírású, nagy megbízhatóságú szocialista brigádja...

— Tényeket — jegyzi meg halkan a Didergő Király.

— Tényeket, tényeket, tényeket... — eldöntött dominósr kopog az asztalok körül. — Tényeket, tényeket...

— Az utóbbi hónapokban komoly anyagi befektetéssel új területeket szereztünk vállalatunk gazdasági felfutásának érdekében, mint önök is láthatták, gépeket vásároltunk, eddig veszteséges területeket módosított szervezéssel, új vezetéssel nyereségeséssé...

— Tényeket — jegyzi meg a Didergő Király.

— Tényeket, tényeket, tényeket... — morogják a fiúk, a hang kanyarog a képviselőket széke körül, a pillantások nem kevésbé: Ha ti itt, a norma hol? Vizontpillantások bele a csapatba: Nyugodjatok meg, minden a legjobb úton halad, felépítjük szép hazánkat, dicső Magyarországot... A *kanyargók*: Üljetek szépen, hozunk seggecskétek alá párnát, hüm?

Válluk összeér. Csipejük is. Ők tizenhatan: kemény, olajos fatörzs. A Plébános Urat elérte a kétely. Már nem biztos a tényekben. Megoldást keres.

